

INGLIZ VA O'ZBEK TILI KO'CHA NOMLARINING QIYOSIY TAHLILI

Abdullayeva Feruza Abduraxmonovna

Alfraganus universiteti magistratura 2 kurs talabasi

Abstrakt: Ushbu maqolaning maqsadi ingliz va o'zbek ko'cha nomlarini o'rganishda ba'zi fundamental mavzularni taqdim etishdir. Tasviriy usul joy nomlari, shaxs ismlari va ko'cha nomlaridan foydalangan holda sintaksis, semantika va onomatologiyani o'z ichiga olgan tadqiqotning asosiy g'oyalari haqida umumiy ma'lumot berish uchun qo'llaniladi. Bu g'oyalar Angliya va O'zbekiston ko'cha nomlarini baholash, talqin qilish va taqqoslashda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: sintaksis, semantika, madaniyat, onomatologiya, ko'cha nomlari.

Abstract: The aim of this article is to present some basic issues in the study of English and Uzbek street names. The descriptive method is used to provide an overview of the main ideas of the study, including syntax, semantics and onomatopoeia using place names, person names and street names. These ideas are important for the evaluation, interpretation and comparison of street names from the England and Uzbekistan.

Keywords: syntax, semantics, culture, reflection, street names.

Har bir shahar yoki mamlakatda ko'cha nomlari mashhur va muhim ahamiyatga ega. Ular o'zlari egallagan makonga xususiyat va o'ziga xoslik beradi, shuningdek, mamlakat tarixi, madaniyati va tilining ramzi sifatida xizmat ko'rsatadi. Ko'cha nomlari bir nechta maqsadlarga xizmat qiladi, ulardan eng ahamiyatlisi navigatsiya yoki ma'lum bir joyni aniqlashda yordam berishdir. Bundan tashqari, ko'cha nomlari ko'pincha muayyan voqealar yoki shaxslarni xotirlash uchun ishlatiladi, bu har kuni jamoat ongida tarixiy shaxslar yoki muhim voqealarni targ'ib qilishga yordam beradi]. Ko'cha nomlarining xususiyatlarini tushunish uchun sintaksis, semantika, madaniyat nazariyalarini, shuningdek, joy nomlari va shaxs nomlari bilan onomatologiyani o'rganish zarur.

Toponim atamasi yunonchadan olingan: topos (joy, joy) va onoma (nomi). Keyinchalik ingliz tilida ekvivalent qo'llanilgan boshqa atama paydo bo'ldi: joy nomi, topografik nom va geografik nom. Garchi turli xil atamalar mavjud bo'lsa-da, lekin umuman olganda, ularning barchasi ikkita komponentni o'z ichiga oladi: topos joy geografiyasi va nomi (ism/ism). Har bir olimning o'ziga xos yondashuvi bor, shuning uchun joy nomining turli xil ta'riflari mavjud.

Ingliz tilidagi otlarni ikki toifaga bo'lish mumkin: turdosh otlar va atoqli otlar. Turdosh ot - bu ma'lum bir shaxsga emas, balki bir guruh narsalar yoki tushunchaga ishora qiluvchi ot. Atoqli otlar – Amir Temur, London, Temza daryosi kabi birlik shaxslarga tegishli otlar.

Gorbanevskiy joy nomlarini 4 toifaga ajratdi: mahalliy nomlar, tog' nomlari, suv nomlari va ko'cha nomlari. A.V.Superanskaja joy nomlarini yettita turdagi joy nomlari bilan tabiiy va sun'iy ob'ektlarning ikkita katta guruhiga ajratdi: mahalliy nom, tog' nomi, suv nomi, ko'cha nomi, park nomi va yo'l nomi.

Herry Louis Mencken Amerika tilida: An Inquiry into the Development in English in the United States 1921-yilda Amerika joy nomlarini 7 turga ajratdi:

1. Joy nomlari odamlar nomlaridan kelib chiqqan;
2. Aholining boshqa joydan yoki eski joyidan ko'chirilgan joy nomi;
3. Joy nomlari mahalliy Amerikadan kelib chiqqan;
4. Joy nomlari chet tillaridan olingan;

5. Injil yoki afsonalardagi joy nomlari;

6. Joylarning tavsiflovchi joy nomlari;

7. O'simlik, hayvon yoki geologik kelib chiqishining joy nomlari.

Olim Kanada va Shimoliy Amerika hududlarini tasniflaganida, u klassifikatsiya tushunchasini taqdim etdi: tarix, tilshunoslik va onomatika. Natijada joy nomlari quyidagi guruhlariga ajratiladi:

Tarixiy tamoyillarga ko'ra, mustamlaka ildizi joy nomlari, portugal, ispan va fransuz kelib chiqishi joy nomlari, diniy kelib chiqishi joy nomlari va kelib chiqishi portugal, ispan va fransuzcha joy nomlari. Britaniya mustamlakachilik davriga oid joylar nomlari; zamonaviy yoki o'ziga xos joy nomlari.

Joy nomlari tilshunoslikning asosiga ko'ra, tub joy amerikalik tillardan olingan; Rim imperiyasi tillaridan rivojlangan polinomlar: portugal, ispan, fransuz; Joylarni nomlashda german, anglo-sakson, nemis, island, skandinaviya va boshqa tillardan foydalaniladi. Ukrainada joy nomlarini yaratish uchun slavyan, rus, polyak va boshqa tillardan foydalaniladi. Gipsri, yunon va lotin kabi boshqa tillar joy nomlarini yaratish uchun ishlatiladi. Onomatika tamoyillariga ko'ra: Mahalliy joy nomlari; Osiyodan qarzgacha olingan joylar; Yangi Kanada joy nomlari.

Vu Thi Thang (2014) joy nomlarini ajratishning 4 usulini taklif qiladi, jumladan:

-tasniflash uchun ob'ekt xususiyatlariga asoslanib;

-tabiiy emas, tabiiy mezonlarga asoslanadi;

-joylarni til mezonlariga ko'ra tasniflash;

-Aloqa funktsiyasi va sinxron va xronologik ma'lumot tizimi bo'yicha joylarni tasniflash.

Ingliz tilidagi otlarni, shuningdek, boshqa ko'plab tillarni ikki toifaga bo'lish mumkin: turdosh otlar va atoqli otlar. Matthewska ko'ra, turdosh ot yoki apellyatsiya "uning qo'llanilishi sinfning o'zboshimchalik bilan ajralib turadigan a'zolari bilan cheklanmagan". Oddiygina dedi, turdosh ot - bu ma'lum bir shaxsga emas, balki odam, tog', o'simlik va/yoki hayvon (uning denotatsiyasi) kabi narsalar guruhiga yoki tushunchasiga ishora qiluvchi ot, atoqli ot esa o'ziga xos bir narsani anglatadi. shaxs, joy, hayvon yoki tushuncha.

Ko'cha yoki yo'l nomi - uni aniqlash uchun ko'cha yoki yo'lga berilgan nom. Hodonimlar (qadimgi yunon tilidan / hodos - yo'l vao / ónoma - nom) - toponimik terminologiyadagi ko'cha va yo'llarning nomlari. Ko'pincha nomi bilan tanilgan ko'cha nomlaridaxonimlar, Onomastikada muhim rol o'ynaydi. Ko'cha yoki yo'l nomi - ko'cha yoki yo'lga berilgan identifikatsiyalovchi nom. U urbanonimlarga tegishli-shahar elementlarining o'ziga xos nomlari (ko'chalar, maydonlar va boshqalar). Le Trung Xoaning so'zlariga ko'ra, ko'cha nomlari ko'chadagi har qanday narsalarni nazarda tutadi. Biroq, bu ta'rif juda keng bo'lgani uchun men ushbu tadqiqotda ko'cha nomlarini muhokama qilaman.

Darhaqiqat, joy nomlari muayyan hududning tarixi va aholisining turmush tarzini ifodalaydi. Bu, ayniqsa, mahallalar nomlarida yaqqol namoyon bo'ladi. Mustaqillik tufayli qayta tiklanayotgan qadriyatlarimiz ifodasi sifatida ba'zi joy nomlari qayta ko'rib chiqilib, yangicha nomlanayotganligi ham ayni haqiqatdir. Yangi joy nomlarining yaratilishida xalqning turmush tarzi, orzu-istaklari, mehnat faoliyati va fe'l-atvori kabi xususiyatlardan kelib chiqqan holda nomlash, albatta, maqsadga muvofiq. Bunda toponimik konversiya muhim o'rin tutadi. Mahalla, ko'cha, qishloq va shaharlarga nom berishda obod, yangi tong, istiqloq, mustaqillik, do'stlik, shodlik kabi leksik birliklardan foydalanilmoqda: Obod qishlog'i, Yangi tong, Yangi diyoy ko'chasi, Do'stlik mahallasi kabi.

Irlandiya ko'cha nomlari o'rta asr va 17 va 18 asr nomlaridan kelib chiqqan. A.Mezenko (2016) tasnifiga ko'ra Qozog'iston Respublikasi poytaxti Ostona ko'cha nomlari quyidagi kichik guruhlariga bo'linadi:

Ostona shahrida millatlar hurmati bilan berilgan ko'cha nomlari yo'q. U aholining 0,3 foizini tashkil qiladi (Qurulysshular ko'chasi quruvchilar nomi bilan atalgan, Kenshiler ko'chasi esa konchilar nomi bilan atalgan).

Ko'cha nomlarini o'rganish har bir shahar yoki mamlakatdagi ko'cha nomlari haqida muhim ma'lumot beruvchi fandır. Ular lingvistik xususiyatga ega, shuning uchun ular sintaktik va semantik xususiyatlarni o'z ichiga oladi. Jamiyat tarixi, madaniyati va jamiyatiga xos xususiyatlar ko'cha nomlarida ham o'z aksini topadi. Ko'cha nomlari onomatologiyada toponimning bir turi bo'lgani uchun joy nomlari va shaxs nomlari bilan chambarchas bog'liqdir. Bir-biriga bog'langan nazariyalar ko'cha nomlarini o'rganish Angliya va Vetnamdagi ko'cha nomlarini tadqiq qilish uchun yo'nalishni aniqlash, shuningdek, asoslarni ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar:

- 1.Lê Trung Hoa. (2002), (tái bản), Nguyễn tác và phương pháp nghiên cứu địa danh, Nxb Khoa học xã hội.
- 2.Nguyen Viet Khoa. (2010).Shaxsiy nomlashga madaniyatlararo yondashuv: Vetnam va ingliz tillari tizimida berilgan nomlar. Sasseks universiteti.
- 3.Bleyk, BJ (1990).Relyatsion grammatika. Routledge.
- 4.Xomskiy, N. (1965).Sintaksis nazariyasining aspektlari. Kembrij. Massa: MIT matbuoti.
- 5.Chomskiy, N. (2002).Sintaktik tuzilmalar. Mouton de Gruyter
- 6.Nyuman, J. (2010).Kembrij til fanining entsiklopediyasi. Kembrij universiteti matbuoti
- 7.Marriam-Webster lug'ati [https:// www.merriam-webster.com/ dictionary/ syntax](https://www.merriam-webster.com/dictionary/syntax) dan 2021 yil 12/8-da olindi
- 8.Shackleton CM. (2018). Shahar ko'cha nomlari: biomadaniy munosabatlarni o'rganish imkoniyati? PLoS ONE 13(7): e0200891. [https:// doi.org/10.1371/journal.pone.0200891](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0200891)
- 9.Abduganiyeva Jamilya. Conceptual Foundations for Improving the Professional Communication Skills of Students of Translation Faculties "Western European Journal of Linguistics and Education", Vol. 1 No. 4 (2023), 22-28. Berlin 10785, Germany. ResearchBib IF: 9.765